

E C C E
H O M O

19.-31. ožujka 2016.

GALERIJA ZVONIMIR

M O R H

PASIONSKA
BAŠTINA

Za umjetnike motiv Pasije stalna je inspiracija, s naglascima na potresnosti zbivanja i značenju Kristovog dara Otkupljenja. U slijedu drame opisane od evanđelista, sa stavljanjem različitih težišta na slijed događaja, dakako uvijek s isticanjem bitnog, umjetnici su se najčešće koncentrirali na scenu Raspeća, dvanaestu postaju križnoga puta. Prizor opisan jedino u Ivanovom Evanđelju Ecce homo rjeđe se umjetnički interpretira.

A u Ivanovom Evanđelju stoji:

Pilat ponovo izade te im reče: "Evo ga izvodim pred vas da znate da ja na njemu ne nalazim nikakve krivnje!" Tada Isus izade noseći trnovu krunu i skrletnu kabanicu. Pilat im reče: "Evo čovjeka!" (Iv.19, 4,5)

S te dvije riječi predstavljena je preko čovjeka božanska osoba Krist, izmučena, bičevanog tijela prije prihvaćanja križa, gurnuta pred narod koji traži njegovo razapinjanje. Cjelovitost Kristovog kalvarijskog hoda u slijedu postaja određena je nizom pratećih likova u ikonografiji složenijoj od prizora Ecce homo. U njemu vrijeme kao da je, i bez obzira na nemire, ga-

lamu u prostoru dvorišta, na trenutak stalo, te je sva naša pažnja usmjerena na Isusov lik. Postojan, čvrst, sa sviješću o žrtvi i skorašnjoj smrti na Golgoti. Krist se u zapisima evanđelista pojavljuje vrlo često, okružen apostolima, mnoštvom, sam. U situaciji Pilatove kolebljivosti i konačne osude, ostavljen je od učenika, od naroda koji mu je ne tako davno klicao. I baš

sada Krist je veličanstvena vertikalna u povezivanju zemlje i neba, u stvarnom i teološkom smislu. Transcendencija u okružju mržnje. Stoga umjetnici u svom viđenju trebaju spojiti ono očito, neku mučnu slikovitost, i duhovnost koja je prava potvrda sadržaja.

U zagrebačkim galerijama i zbirkama nekoliko je slika starih majstora s interpretacijom te teme, primjerice u Strossmayerovoj galeriji djela su Giacoma Pacchiarottija s početka 16. stoljeća, Lodovica Cigolia, te djelo izvedeno načinom Luisa

de Moralesa rađenih u istom stoljeću. U Modernoj galeriji nalazi se sjajna skulptura u kamenu "Ecce homo" poznata i pod nazivom "Otkupitelj svijeta" švicarske umjetnice Marcello (Adele d' Affry), nastala u drugoj polovini 19. stoljeća. U Valvasorovoj grafičkoj zbirci nadbiskupije zagrebačke (djelomično predstavljene preko motiva Pasije na izložbi

"Evo čovjeka" održane u okviru Pasijske baštine 2000. godine) nalaze se grafike Albrechta Dürera, bakrorez iz 1512. godine, drvorez s kraja 15. stoljeća, te bakrorezi Lucasa Vorstermana i Françoisa Collignona nastali u 17. stoljeću.

U zavirivanju u povijesno ne očekujemo likovna iznenađenja, stvari su podavno stavljene na svoje mjesto, no u protuteži izrazima prohujalih stoljeća aktualna je likovna situacija koja nudi izobilje načina, ali s (bar djelomično) sačuvanim sluhom za tradiciju. Afirmi-

rane hrvatske umjetnike okupila je tema koja već na prvom koraku otklanja i pomisao poricanja božanske Kristove naravi, jer se samo tako ljudskim okom može osjetiti svetost ispačene Osobe u neprijateljskom okružju moćnika i manipuliranog puka. Umjetnici na Kristov znakovit, nadnaravni muk, na sačuvan mir i u oduzimanju elementarnog dostojanstva

govore djelima raznolikih poetika. U likovnom pristupu nužna je vjernička pobožnost i ljudska suosjećajnost, odmjerena, s izbjegavanjem stranputice isprazne patetičnosti. S licima i naličjima djela, autorskih snaga likovnih gradacija i meditacije o žrtvi. Kristove, kristološke. A na univerzalnoj razini i one opće ljudske patnje, i teškoće života. I vjerojatno umjetnici zaokupljeni temom "Ecce homo", u sceni javnog sramoćenja Krista, vide i čovjekove pogreške i često slabosti odbijanja suradnje s Bogom, a u dobroti i strpljivosti nje-

gova lica ispruženu ruku oprosta, i način lakšeg prihvaćanja naših vlastitih manjih i većih križnih putova. Drugim riječima čini se da kratki zapis u Ivanovom Evanđelju, "Evo čovjeka" Kristu pridružuje i nas same, te umjetnici u sliku unose i naznaku autobiografskog. Ne kroz onu drastičnost izraza koju Kristova glava okrunjena trnovom krunom odražava, već nitima bola

pojedince koje Krist preuzima. Nema sumnje da je prividno jednostavan motiv itekako složen, nema bazu literarne pričljivosti, inače zahvalnu za likovnu razvedenost, već preko izdvojenosti osobe Sina Božjeg u jednom vremenu povijesti, u jednoj zemlji, govori o događaju koji će promijeniti čovjeka i svijet, s jasnim refleksom u našem postojanju, sa smislom začetim na Golgoti, u svetom licu Krista pred Pilatovom sudnicom. Umjetnici su, kako je divno napisao sveti papa Ivan Pavao II, "Sustvaratelji svijeta", oni koji ga

oplemenjuju, sakralnom tematikom približavaju nam događaje opisane u Bibliji, dajući im značenje u našem svakodnevlju. U umjetničkoj interpretaciji s jedne strane polazi se od Biblije, koja ima svoju zadatost tumačenja, ali ne dokida puninu osobne doživljajnosti, a s druge od stilske posebnosti autora. Integriranje ta dva pola čini svojevrsni promjer kruga, prolazeći kroz

središte dodiruje točke na njoj. I gdje je krug i njegovo središte duhovna kategorija. Savršena forma kruga diskretno je postojana u značenjskom sloju djela, njegov iskon primjenjiv na simboličan način u sakralnosti umjetnosti. U prizoru "Ecce homo" sjaj Kristove svetosti u umjetničkom dojmu se širi sadržajem koncentričnim krugovima i izvan fizičke datosti djela. I čini mi se da su brojni sudionici ove izložbe djelovali započeli u bezmjerju nebeskog svjetla Kristove aureole. Patnja tijela je vidljiva, no orijentir je ipak na strani duhovnog.

Umjetnici se prepuštaju tom svijetlu, premda je s likovne strane potrebna "kontrola u praćenju" motiva. Nalaženjem srodnosti pojmova stvarnog i nematerijalnog dolazi se do prolaza razumijevanja poruke koja od umjetnika zahtjeva veliku likovnu pismenost, a u dodiru sakralnog i mjeru osobne poniznosti i umjetničke ozbiljnosti. Tema "Ecce homo" to posebno traži

jer se na scenu poniženja Krista nikako ne može odgovoriti samodopadnošću virtuoziteta, bahatošću, neumjesnošću dosjetke. Dakako nije nužna potanka teološka analitika u interpretaciji prizora kršćanske ikonografije, ali je slušanje, ili bar oslušivanje Biblijom zapisanog glasa Božjeg, uvjet je bez kojeg se ne može. Zapravo i povlastica koju su slikari i kipari na izložbi u okviru Pasijske baštine uključili u djela.

Izložba je dugo pripremana. Umjetnici su pozvani prije više od godinu dana

imavši dosta vremena za razmišljanje i stvaranje. Uz nekoliko ostvarenja ranijih datuma velika većina djela nastala je za samu izložbu. U zbiru autentičnih izraza tipičnih za otkrivanje umjetnosti pojedinaca, u labirintu postoje rasponi od realističnog do praga apstraktnog, s paralelama unutar pluralnosti stilova i kod

evidentnih bliskosti, ali i veće likovne polarizacije. Sam realistični pristup je stupnjevan, od pune do rađenosti oblika na vrhu piramide, do niza prema bazi s "omekšanom" strogošću forme. Ali razredi nisu previše egzaktni jer osobni stilovi se ne mogu zatvoriti u neki pretnac. Ista načela vrijede i u drugim formulama figurativnog.

Krokijevsko navođenje autora pokazuje brojnost grana umjetničkog stabla, poglavito sakralne tematike, jer je zastupljeni slikari i kipari ne smatraju okoštalom granicom

gdje se nema što reći, već mjestom otvorenih staza.

Putokazom realističnog krenuo je Branimir Dorotić koji je kolorističkom bujicom slike na figuri realistične datosti izrazio unutarjni, snažni Kristov krik. Zvonimir Šepat njegovanošću palete oblikuje scenu u kojoj je (za njega karakteristično) figuru, lica Krista prikazao bjelinom naborane tkanine. Vlatko Blaža-

novi nenametljivom opisnošću postavlja Krista između rimskih vojnika i vlasti, potencirajući njegovu značenje centralnošću u kompoziciji. Rudi Labaš toplim, smeđim vrijednostima boje i dinamičnim obrisima formi u ukupnosti prostora gradi dominantni lik Krista, u djelu koje pripada ranijim godinama njegovog stvaralaštva. Davorin Radić prizoru se obraća emocionalnom žestinom, dodajući realističnoj potki iskru vibrantnog poteza. Mišo Baričević frekvencijama boje dramaturgiju slike razvija u spajanju nespojivog, Krista i Pilata,

scene koja je privukla i Blaženku Salavardu (vrhunskog majstora mozaika) koja ju je naglasila posudom, atributom Pilatovog pranja ruku. Josip Botteri Dini umjetnik impresivnog opusa sakralne tematike (s brojnim reprezentativnim radovima u crkvenim prostorima) posvetio se u temi izložbe licu Krista, promatrajući ga silnicama boje dinamičnog poteza. Biserka Zlatar Milinković uzdigla je Kristov lik tankočutnošću slikarske suptilnosti u prozračnost neba, sa simboličnošću križa u stablu, tragom njegova prisustva na zemlji. Ana Guberina fluiditetom meditativnog plavetnila u spajanju figure Krista i metaforičnosti prostora zgusnutim tragovima svjetla slici dala ozračje duhovnosti. Željko Mucko treptavošću slojevitog poteza dokida puni taktilitet figure, naznačujući preko izranjene epiderme fizičku patnju Krista uzvišenu u predanju ljubavi. Leila Michieli Vojvoda crtovljem ekspresionističke gipkosti, s partijama slobodnih partija boje ističe vertikalnu Krista, koji stvarnim i duhovnim proporcijama nadvisuje zemno. Linija je vodilja slikarstva Hrvoja Peruzovića, čitki obris koji definira i zasijeca ispačeno tijelo, izvanjsko kretanje sveprisutne

E C C E H O M O

duhovnosti. Dubravko Mokrović u amplitudama naboja svoje moćne ekspresionističke figuracije, pomicanjem epicentra u nenarušenoj preglednosti zbijenih likova ističe sve tenzije sadržaja. Josip Škerlj obratima u tradicionalnom pristupu motivu donekle i provocira, no u asocijativnosti, pa i anegotalnosti nalazi svoju harmoniju prizora. Srećko Planinić suprotstavlja smireno (u likovnom smislu geometrizirano) lice Krista tašističkom prasku boje, grozdovima krvi u goleti Golgote. Goran Jeličić čistoćom boje, plodnošću svjetla,

formom harmonične ornamentalnosti, Krista i u njegovom trpljenju postavlja na svojevrсни pijedestal. Marika Šafran Berberović izuzetnim slikarskim senzibilitetom integrira božansko i ljudsko u liku Krista, utkanog u čestice svjetla i dragocjenosti boje. Vladimir Meglić u tvrdosti slikarske teksture zagasitih tonova svjetlom rasprostire esenciju motiva. Ana Marija Botteri Peruzović figuru Krista uranja u svjetlo, s negiranjem okolne tame, svjetlom znakom beskrajne dobrote. Svjetlo se stalno spominje, kao misao i

smisao, i čedno i čujno, kao abeceda slika u razumijevanju duhovnosti. Danijel Žabčić je u slici male tehničke neobičnosti, akvarelu na platnu, rafiniranošću palete, drhtajima faseta, snagom u krhkosti, našao svjetlo lirskog u drami samog zbivanja. Vladimir Vrljić Ankin je svjetlo uprisutnio i u samom materijalu, staklu, s upisanošću likova, i Kristom magmom forme, s reljefnošću na površini slike. Luka Petrač mozaikom, kroz brojnost gradivnih jedinki dolazi do asketske forme, Kristova lika i lica kao znaka, u istovremenom

sabiranju likovnog polja i otvorenosti poruke. Loren Ligorio u motivu Eece homo stilizacijom kubističkih prizvuka, licu daje stamenost, sukladno Kristovoj čvrstoći stava. Anton Vrlić uzgibanošću apstraktnog ekspresionizma, masama boje enformelne pjege, lice dovedeno do amorfnosti uzdiže gigantiziranom aureolom. Iris Bondora Dvornik jedinstvom poliptihalnog sadržajno naznačuje i opisuje, te mrljolikošću akromatskih vrijednosti osvaja dubinu svjetla, kao epitet nade kroz stradanje nevinog. Marija Đaković svojom specifičnom

likovnom tehnikom, bliskom površini relikvijara, u vertikalom slijedu scena pasionskog karaktera, minuciznošću izvedbe, blistavošću materijala iskreno i umjetnički uvjerljivo zalazi u stanja dodira ljudskog i božanskog. Svebor Vidmar "hladnoćom" kompju-torske grafike gubi ali i dobiva, jer prividan nedostatak konkretne likovne tvarnosti nadoknađen je dojmom svezvremene čistoće. Kiparski segment izložbe predstavljen je (na skupnim izložbama to je čest slučaj) s manjim brojem autora. Petar Ujević u gipsu, primarnom

materijalu skulptorskog oblikovanja, u visokom reljefu donio je realističnom razradom portretnu dimenziju Krista i Pilata, sa zanimljivim odnosom figurativnog i fragmenta neutralnog fonda. Na sličan način (s nešto jačim ulaskom u prostor) glavu Krista interpretirao je Silvester Ninić, dajući gipsu tamni ton patine. Karin Grenc ideju oplemenjuje preko odbačenog, djelomično izlokanog i izbornog komada drveta, inventivno nalazeći u ponuđenom (izabranom) skulpturalnu formu za lik Krista, razvijanog kroz vertikalitet, stilizaciju,

kromatske intervencijama na zaglađenim plohama, blage voluminoznosti. Dijana Sesardić Kristu je dala oblik tek naznačene tvarnosti, te transparentnošću materijala stvorila osjećaj blagog levitiranja, i u situaciji kada Isusa pritišće trnje poruge na glavi. Ali tek rascvjetala grančica voćke u Kristovoj ruci daje temama golgotskog misterija svjetlo, s nježnošću boje slutnje nebeske duge. To nadnaravno svjetlo nije enigma već emocija, vjera, i okupilo je umjetnike i sve nas, na izložbi otvorenoj kontemplaciji. I ako nije neprilično govoriti o

lajt motivu kada se radi o sakralnoj umjetnosti izložba *Ecce homo* je primjer za to, koncentrirana je na jedan motiv, s varijantama likovnih izraza trideset trojice hrvatskih umjetnika, broja identičnom Kristovim godina. Ta podudarnost nije planirana, no lijepo je da se dogodila.

Izložba *Ecce homo* pripada širem projektu od nekoliko izložbi priredjenih u okviru Pasionke baštine u galeriji Zvonimir. Godine 2013. održana je izložba sa slijedom postaja Križnog puta, proširena i motivima

Posljednje večere, Molitve na Maslinskoj gori, Uskrsnućem i Emausom, s time da je svaku scenu radio drugi umjetnik, sukladno svom odabiru, u različitim tehnikama, formatima i dakako stilskim odrednicama. Na izložbi godine 2014. pod nazivom *Večere Gospodnje* umjetnici (njih dvadeset i petero) propitkivali su odnos Kristovih večera, pashalne, s ustanovljenjem Euharistije u zajedništvu s dvanaesticom apostola, i intimističke u smiraj uskrsnog dana, s tek dvojicom učenika.

Zanimljivo, da je znatan

broj vrsnih umjetnika sudjelovao na sve tri izložbe, dajući svoj, ne mali doprinos modernoj hrvatskoj sakralnoj umjetnosti. Djelima slikarskog i kiparskog čina i duhovnosti, poveznicom svih godina trajanja i digniteta ostvarenja.

Stanko Špoljarić

19.-31. ožujka 2016.

 PASIONSKA
BAŠTINA

GALERIJA ZVONIMIR

M O R H
Zagreb, Bauerova 33, tel. 45 67 926

Mišo
BARIČEVIĆ
Ecce homo, 2016.
akrilik/platno, 80x60 cm

Iris
BONDORA DVORNIK
Ecco homo, 2016.
kombinirana tehnika, 80x80 cm

Vlatko
BLAŽANOVIĆ
Ecce homo, 2016.
ulje/platno, 73x100 cm

Josip
BOTTERI DINI
Ecce homo, 2001.
ulje/platno, 47x37 cm

Ana Marija
BOTTERI PERUZOVIĆ
Ecce homo, 2016.
akrilik/lesonit, 72x22 cm

Branimir
DOROTIĆ
Ecce homo, 2016.
akrilik/platno, 100x70 cm

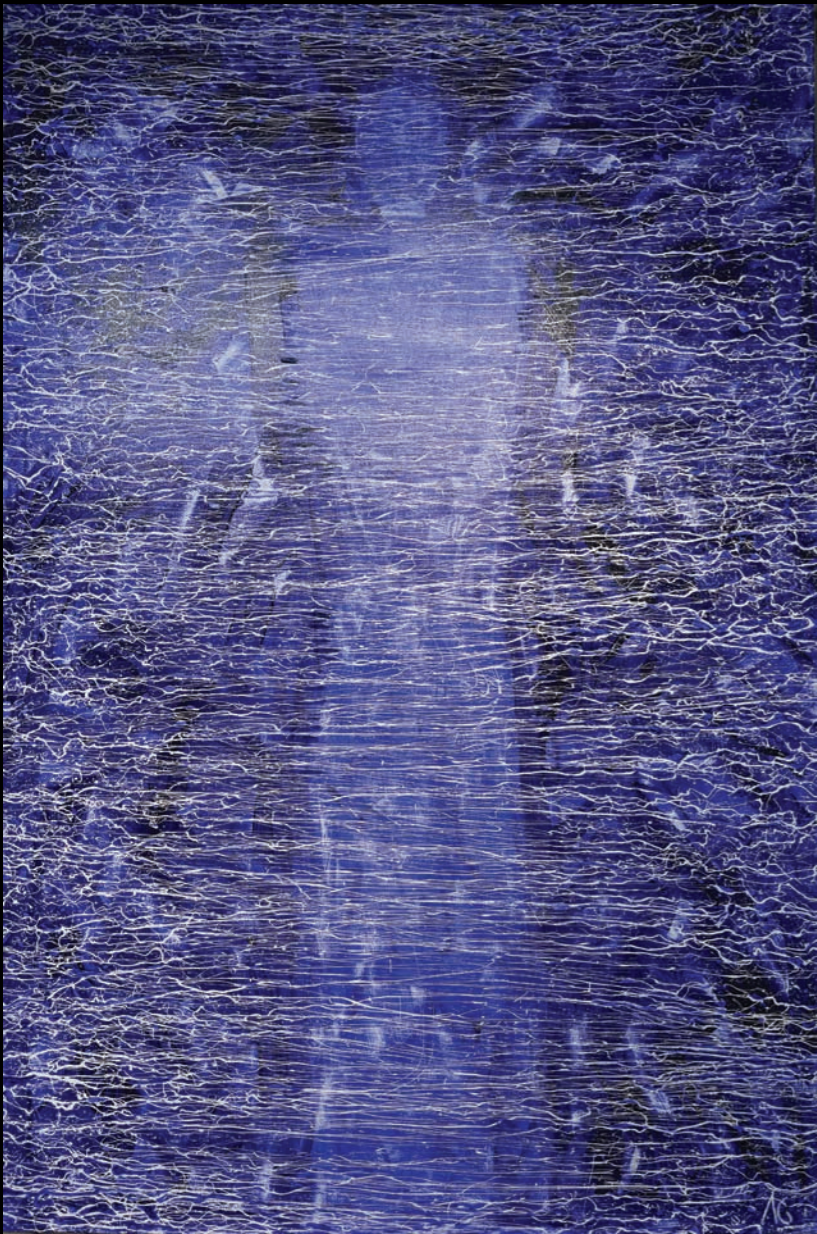

Marija
ĐAKOVIĆ
Ecce homo, 2015.
kombinirana tehnika, 36x36 cm

Karin
GRENC
Ecce homo, 2016.
obojeno drvo, 85x25x6 cm
drveni okvir 92x36 cm

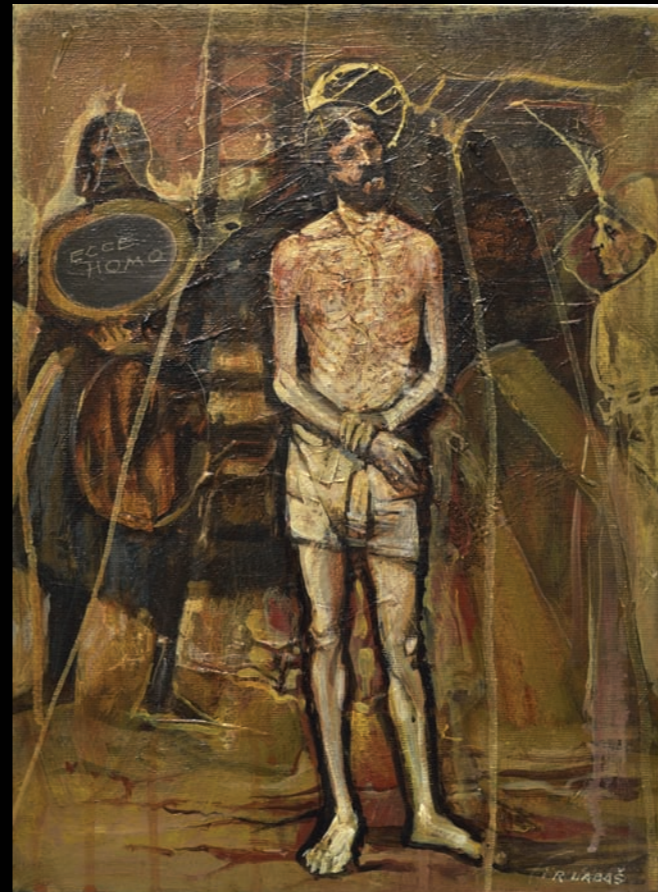

Ana
GUBERINA
Ecce homo, Kenosis, 2016.
akrilik/platno, 150x100 cm

Goran
JELIĆ
Ecce homo, 2016.
akrilik/platno, 80x60 cm

Rudi
LABAŠ
Ecce homo
ulje/platno, 40x30 cm

Autoportret, Kao sv. Dizmuš
ulje/papir, 95x49 cm

Loren
LIGORIO
Ecce homo, 2016.
akrilik/papir, 50x50 cm

Vladimir
MEGLIĆ

Ecce homo, 2016.

ulje/platno, 185x130 cm

Ja sam istinski trs, 1996.

ulje/platno

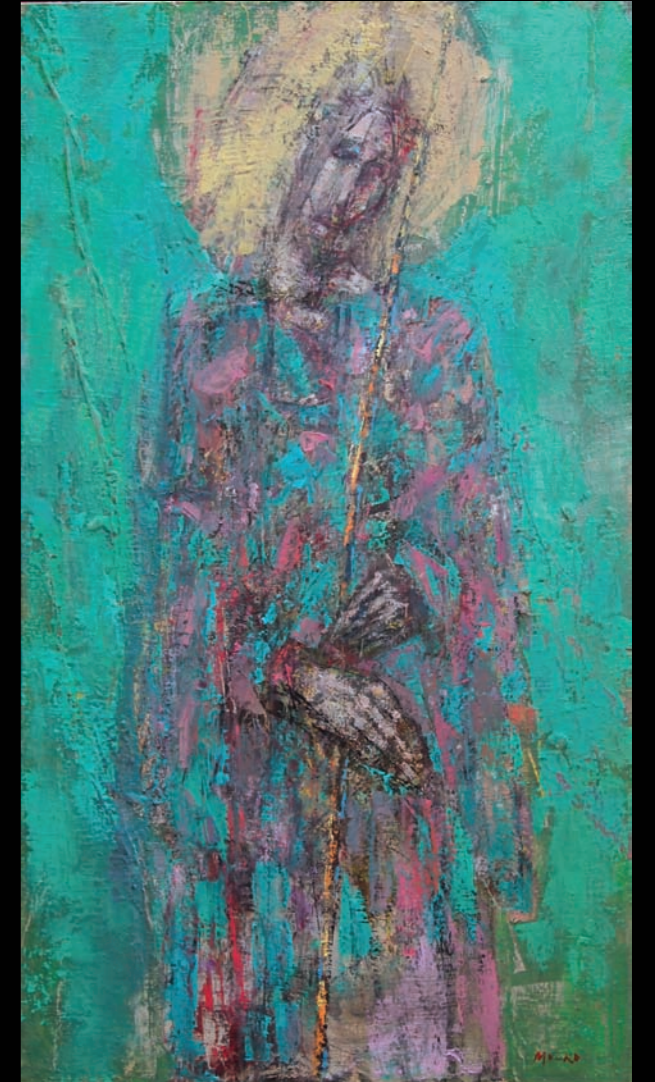
Leila
MICHELI VOJVODA
Ecce homo, 2016.

kombinirana tehnika, 207x47 cm

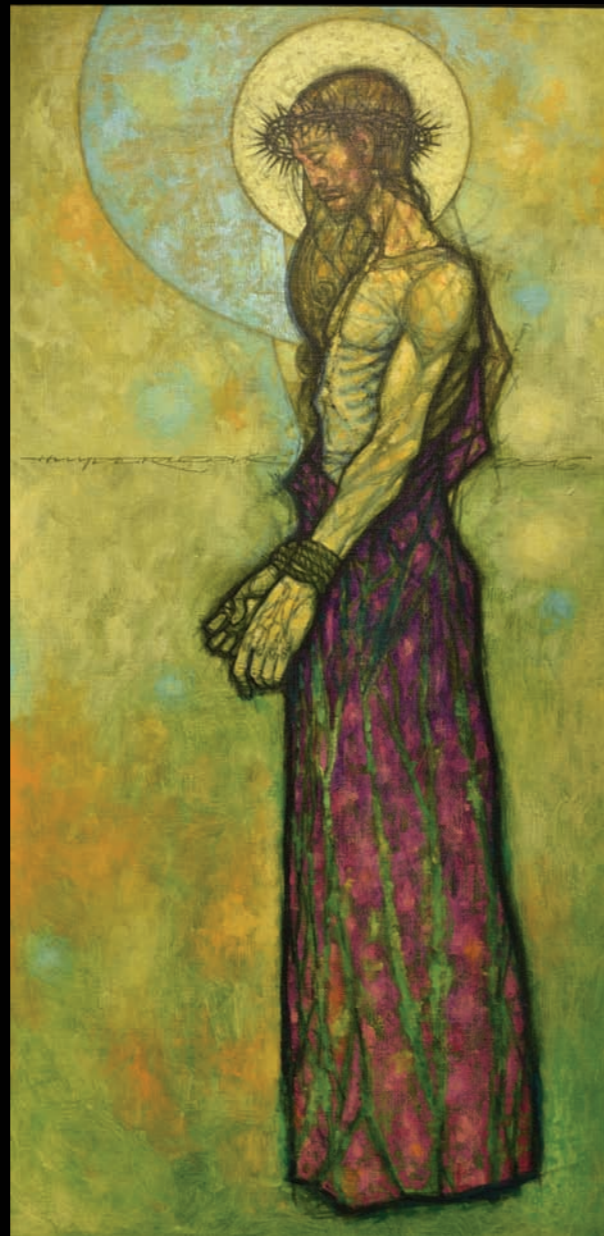
Dubravko
MOKROVIĆ
Ecce homo, 2016.
ulje/platno, 100x120 cm

Željko
MUCKO
Ecce homo, 2016.
ulje/platno, 122x68 cm

Silvester
NINIĆ
Ecce homo (Isus susreće svoju svetu majku)
reljef u gipsu, 50x40x12 cm

Hrvoje Marko
PERUZOVIĆ
Ecce homo, 2016.
akrilik/platno, 80x40 cm

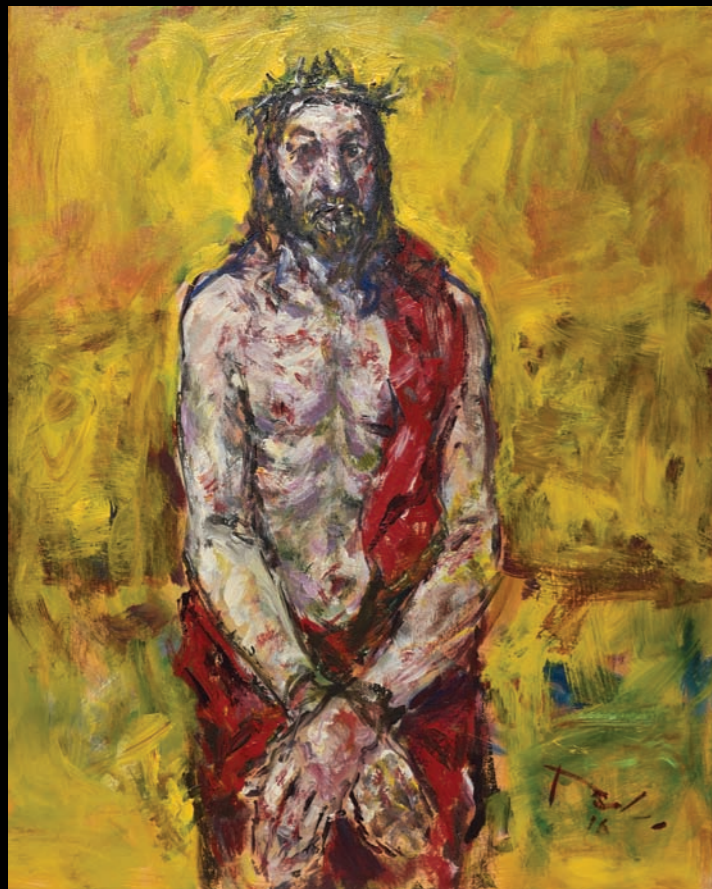

Luka
PETRAČ
Ecce homo, 2016.
mozaik, 60x60 cm

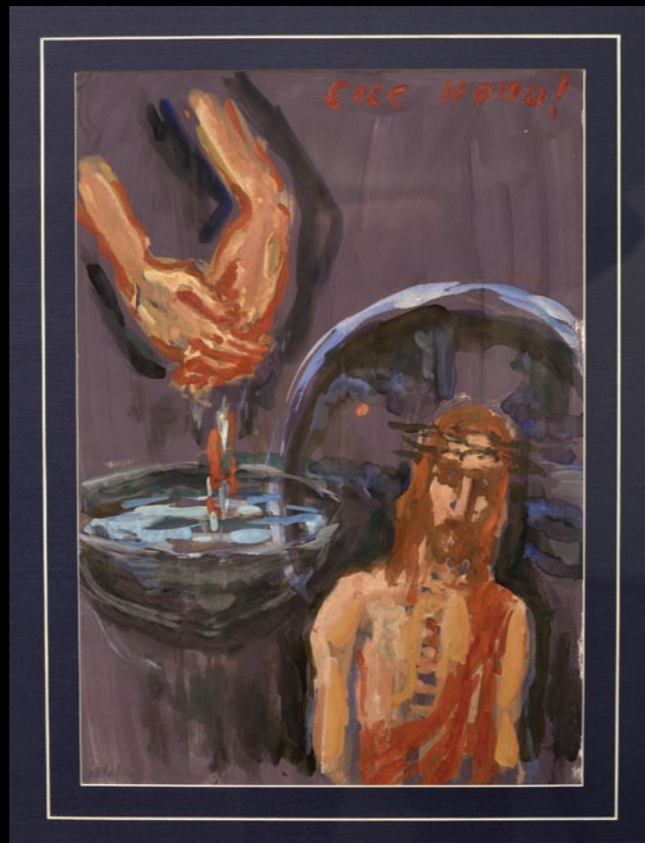

Srećko
PLANINIĆ
Ecce homo, 2016.
Oprosti im oče jer ne znaju što čine
ulje/platno, 100x70 cm

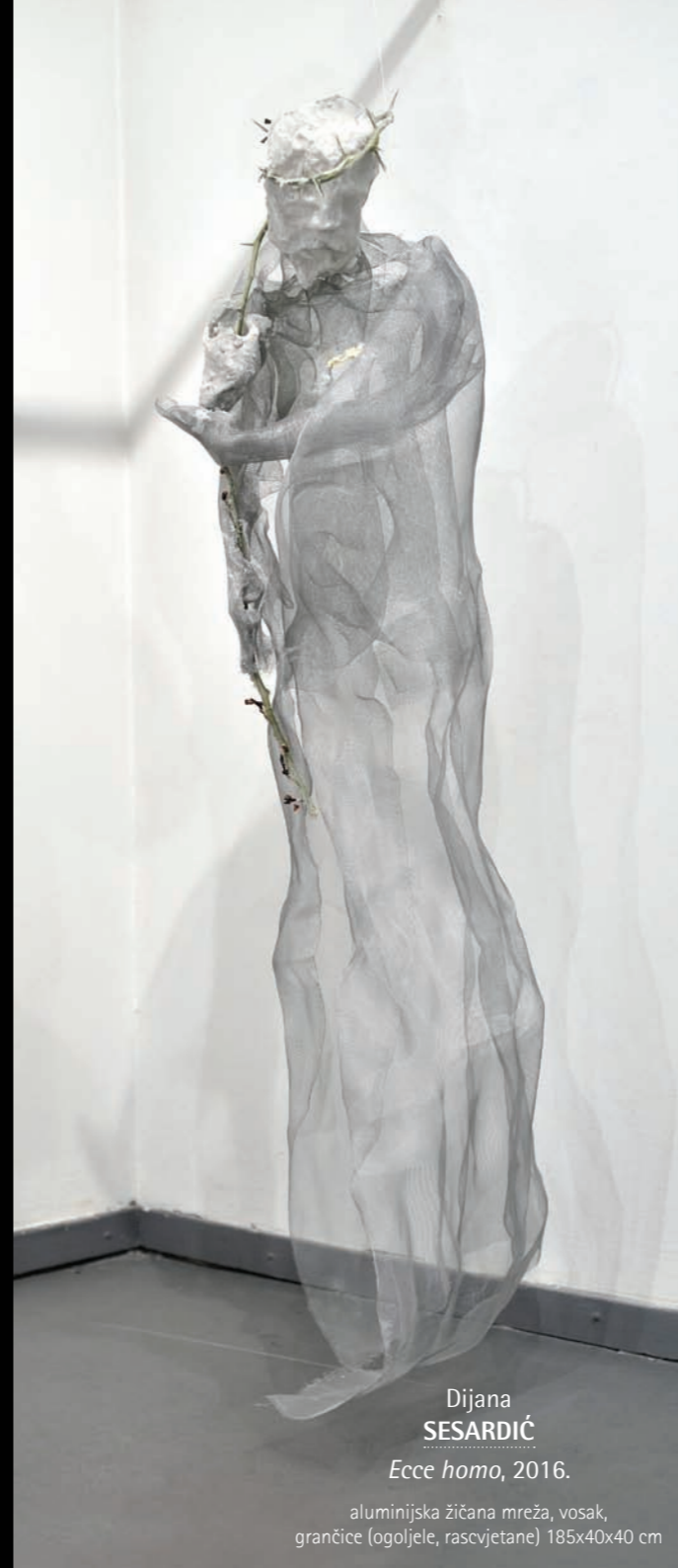

Davorin
RADIĆ
Ecce homo, 2016.
akrilik/platno, 50x40 cm

Blaženka
SALAVARDA
Ecce homo, 2014,
tempera/papir, 42x30 cm

Dijana
SESARDIĆ
Ecce homo, 2016.
alumijska žičana mreža, vosak,
grančice (ogoljele, rascvjetane) 185x40x40 cm

Marika
ŠAFRA BERBEROVIĆ
Ecce homo, 2016.
ulje/platno, 70x34,5 cm

Josip
ŠKERLJ
Ecce homo, 2016.
akrilik/platno, 70x90 cm

Petar
UJEVIĆ
Ecce homo, 2016.
gips, 65x34x16 cm

Zvonimir
ŠEPAT
Ecce homo, 2016,
ulje/platno, 74x58 cm

Svebor
VIDMAR
Ecce homo, 2016.
digitalna grafika, 53.8x36 cm

Vladimir
VRLJIĆ ANKIN
Ecce homo

staklo, fuzija (na 830 stupnjeva), 40x40 cm

Anton
VRLIĆ
Okrunjen svjetlom, 1992.

ulje/platno, 100x75 cm

Krunjenje, 1991.

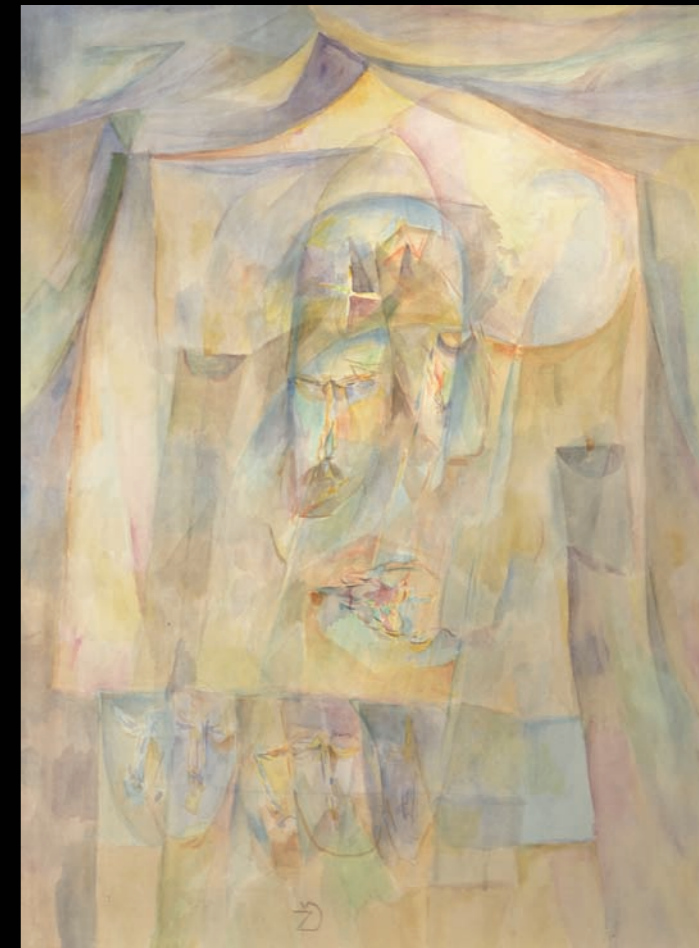
ulje/platno, 70x100 cm

Biserka
ZLATAR MILINKOVIĆ
Ecce homo, 2016.

ulje/platno, 60x80 cm

Danijel
ŽABČIĆ
Ecce homo, 2016.
akvarel/platno, 100x75 cm

PASIONSKA
BAŠTINA

GALERIJA **ZVONIMIR**
M O R H
Zagreb, Bauerova 33, tel. 45 67 926

Zagreb
HRVATSKA

I M P R E S U M

Izdavač:
PASIONSKA BAŠTINA

Za izdavača:
mr. Jozo Čikeš

Predgovor:
Stanko Špoljarić

Odabir i postav:
Stanko Špoljarić

Fotografije:
Vedran Metelko

Grafičko oblikovanje:
Gordan Karabogdan

Tisak:
INTER NOS, Zagreb

Naklada: 200

PASIONSKA
BAŠTINA

*jubilarnе
švečanosti*